

vocant) fit ut duplici curatione opus sit: etenim ex tenui ulcus fit humidum, quod siccantibus opus habet: alterum ex crasso sordidum, quod detergentibus indiget.

Multæ præterea] Omnia talia dysepulotica Galenus nominat: quæ nunc tractat auctor, cacoëthe dicuntur: sunt enim ægrè sanabilia, dolosa, malefica, contumacia. atque hæc cum inveterata sunt, chironia, & telephia nominantur. Quorum omnium ulcerum tractatio & diffinitio à Galeno est petenda 3. & 4. methodi, ex Celso, & Aegineta. addo his ulceribus quæ Avicennas ægrè sanabilia, occultam quandam nobis proprietatem habere dicit. Hæc enim, inquit, neque putrida sunt, neque corrosiva, neque ambulativa; sed sunt neutrius dispositionis plana, claudentia se, & recidivantia sepe, & rursus se aperientia, & renovantia.

DE VULNERIBUS CAVERNOSIS.

CAP. VII.

CAvernosa dicta ulcera, plerumque ex tumoribus præter naturam, & magno aliquo apostemate fiunt, quæ plus justo maturari permitta, vel acuto, vel cauterio aperiuntur, atque lichinus ovorum albo intinctus inditur, deinde digestivum ex vitello ovi, & rosaceo
quo-

quotidie adhibetur; præterea ad mundificandum rosato melle lichini saturi intruduntur, basilico unguento aut alio, ex ijs quæ in usu sunt, superposito; curantur autem, singulis diebus semel, aut ad summum bis: cum verò curatur, lichinis extractis, & pure quod interius fuerit expurgato, rursus obturantur. atque hic curationis modus tamdiu prolatur, quoad à tædio jam affectis, ægrotus insanatus relinquitur, quem ut honestius dimittant, ceratum linteum diaquilone majori, aut ab aliis armoniacato diaquilone extenso, imponitur; (cum tamen an hoc an illud noceat, an conferrat, planè ignoretur) atque hac re integra sanitas ægrotantibus promittitur, jussis id ceratum bis uno quoque die repurgare, & abstergere. Hoc autem modo curata quædam sanari non possunt, quædam & ultra annum protrahuntur. Fiunt etiam & ejusmodi cavernosa ulcera ex vulneribus recentibus, & nervorum puncturis, atque in carnosiss quoque locis, non bene curatis vulneribus, sæpe facta fuisse vidimus: atque ex simplici vulnere, eoque parvo, non solum magnum, & carnosum ulcus aliquando evasisse conspeximus, ex quo nimium puris deflueret, sed qui hujusmodi paterentur, ethica tandem feбри correptos periisse.

periisse. atque eò nostræ res redactæ sunt, ut cum hæc omnia committantur quotidie; minus tamen curæ iis sint, quibus maximè esse debuerunt; id adeò ob nostra hominum scelera, evenire arbitror. Quemadmodum autem hujus generis cavernosa ulcera curanda sint, cum ab aliis antiquis, & novis auctoribus, tum à Joanne Vigone rectè, & dilucidè præceptum est, atque omnia eò modo quem ille docuit, optimè curantur. In primis enim duo mundificantia medicamenta proponit, quorum alterutro ulcus, per parvulum clysterem lavari possit: deinde & abstersivo, ordei decocto, & rosato melle composito; hinc aliquo eorum quæ carnem inducere possunt; ac tandem ligatione, eò modo quo à nobis dicetur, additis omnia sanantur citissimè, & cavitates, & cavernæ cohærent, & caro carni committitur. Atque nos quidem hac Joannis Vigonis curatione usi innumera ferè hujusce generis ulcera sanavimus. Verum enimvero cum hoc modo, atque his lotionibus à Vigone descriptis, hæc antiqua ulcera quamvis callosa, quamvis puri faciendo, atque emittendo longo habitu assueta, sanari facilè posse videremus, neque quicquam in ea re excessus esse; alium curandi modum faciliorem
 multo,

mu
 que
 ape
 divi
 ex
 qui
 exp
 lupt
 pro
 qua
 vita
 ratu
 ape
 defl
 null
 re, a
 tum
 ea a
 mor
 fuer
 ita u
 sit:
 cont
 locc
 latu
 præ
 festu
 pus
 evac
 tura
 cuti

multo, atque breviorē excogitavimus, quo in apostematibus, cū primum aperiuntur, uteremur; qui modus ex divino beneficio optimè, atque omnino ex animi sententia successit: id quod, quicumque in curandis apostematibus experiri voluerint, non sine magna voluptate certum, atque facillimum esse probabunt: nam tertio, aut ad summum quarto die omnis illa apostematum cavitas commissa, atque conglutinata curatur, nihilque hians relinquitur, præter apertionem, quæ arte facta est, quo pus deflueret, atque exprimeretur. idque nullo aut ægrotantis periculo, aut labore, aut alia difficultate; etiam si magnus tumor sit, multisque cavernis excavatus. ea autem curatio hujusmodi est. Si tumor, vel exitura, sive apostema magnum fuerit, imprimis optimè aperiendum est, ita ut minimus digitus orificio indi possit: omne verò opus, quidquid intus contineatur, defluere permittatur, atque loco ipso leniter comprimendo, expellatur; quanquam communi scribentium præcepto hoc repugnare videatur. manifestum enim rectè rem cogitantibus est, pus retentum magis quam si omnino evacuetur, nocere posse: namque natura pure interius interjecto, carnem cuti committere, & conglutinare nequit.

Igitur.

Igitur pure expulso, lichinus ex stupa confectus, & crassus quantum est orificium, quo pus defluserat, indatur. Super hoc autem pulvillus imponatur, ac deinde ligetur, atque ad posterum usque diem sinatur. Postera die ligatura solvitur, ulcusque omni si quod subest, pure expurgetur, deinde fistula ex plumbo orificio indatur, quantum ipsum orificium est, qui ad cavitatem usque pertingat, neque ulterius adigatur. Super hæc cerotum linteum extensum, ex basilico admoveri potest, foramine ad ipsum osculum facto, quo & plumbum contineatur, ne excidat: deinde ex utroque cavitatis latere, singuli pulvilli triangulares ponantur, ita ut totum cavitatis spacium utroque pulvillo impleatur: ulceris verò orificium, qua plumbea facta fistula est, liberum relinquatur, neque pulvillis obturetur, neque ligatione occupetur, quo omne, quod intus fuerit, pus expurgetur, tum vitta (quæ biceps dicitur) locus, pulvillis contentus, colligetur mediocriter comprimendo, ita ut ægrotus non doleat. Ligatio autem à remotiori ulceris parte inchoanda est, leniter premendo, atque pus quod intus est, orificium versus adigendo: vitta autem utraque manu in utramque partem involvenda est: atque hoc modo pus omne

ex-

exp
pos
luta
fuer
quic
nar
ribu
& c
veni
& lo
ceba
post
dem
conj
si ne
loco
vitta
utan
hian
omn
do c
villi
ulce
aliqu
cetu
dieb
dun
ulce
est,
ta fu
lore

exprimitur. sic verò ligatum ulcus, in posterum diem relinquatur, quo die soluta ligatura, quantum cavi relictum fuerit metimur, ut pervideamus, nunquid loci sit quò pulvilli non pertigerint: namque omnia quæ pulvillis triangularibus subjecta fuerant, conjuncta jam, & conglutinata invenientur. hæc ubi inventa sint, rursus pulvilli eodem modo, & loco non permutati, sed ut antea jacebant, repositi ligabuntur, atque ad posterum usque diem relinquuntur; eodem enim die omnia optimè cohærere, conjunctaque esse deprehendentur. quòd si nonnihil humoris, aut puris aliquo in loco relictum esse videatur, eo pulvilli vitta referandi sunt, quorum usu eodem utantur, & pus exprimetur, & locus ipse hians coalescet, & committantur partes omnes optimè. Hæc autem ubi hoc modo curata, atque observata fuerint, pulvilli triangulares illi amoveantur, atque ulceri ipsi linum, leonato ceroto, aut aliquo alio quod commodissimum judicetur, imponatur: hoc autem singulis diebus septies, aut etiam octies abstergendum est. atque hæc optima, & certissima ulcerum hujusmodi curandorum ratio est, quæ nunquam, si rectè administrata fuerit, medicum fallat: neque aut dolore, aut difficultate aliqua ægrotus afficietur.

ficietur. qua in re, nos longo atque assiduo experimento testari verè possumus, innumera ferè ejusmodi ex tumoribus præter naturam effecta ulcera cùm primum apostema adaperitum est, curare cæpisse, & exitum ipsum semper è sententia evenisse, etiamsi ob nimium puris defluxum nobis foret contendendum. Aliorum verò antiquorum ulcerum, ille quem præscripsimus, curandi modus optimus, præstantissimusque est: nam cùm ob diuturni mali causam, callosa interius illa & fistularum instar sit, & locus ipse totus pessimè habeat, ejusmodi curationem maximè requirunt. Postquam autem ulcus sanatum fuerit, ceratum ex confortativo, quo membrum ipsum reficiatur, addendum est; atque hoc tertio quoque die amotum, & sudore absterfo, denuo est reponendum, quoad membrum in pristina sanitate & vigore confirmatum sit.

Quæ verò minora apostemata, sive exituræ fuerint, hoc modo quam brevissimè curantur. Cum primum ferro incisa, aperta que fuerint, lichinus stupeus ovi albo intinctus indatur; qui postero die aufertur: deinde leonatum, sive medium cerotum in lino extensum, imponatur, atque ulcus decies, aut etiam pluries singulis diebus abstergetur: hoc enim

enim modo brevissimè ex divino beneficio sanatur.

ANNOTATIO.

Cavernosum ulcus, quod sinuosum Latinè vocant, est cujus orificium strictum est; profunditas verò latior: multosque anfractus habet, & cuniculos, citra tamen callositatem, & duritiem, qua ratione à fistula differt: semper enim est cum duritie & callo conjunctum.

Plerumque ex tumoribus præter naturam] *Causas tradit auctor ejusmodi ulcerum, quæ aut sunt abcessus, sive suppurantis affectus tardius dissecti, & vulnera perperam curata: vulnera inquam quæ tereti, plano, rotundo potissimum telo fiunt, ut sensit Hipp. lib. πει τερατων. Pus namque longo nimis spatio in suppurato abcessu, aut in profundo vulnere, quod non ritè expurgatur, retentum ac de litescens, malignitatem, ac veluti acrem ac erodentem naturam acquirit, & cuniculos tandem molitur, qui difficile admodum carne impleri, & glutinari queunt: ad affectam namque partem, quæ jam imbecillitatem contraxit, undique ex circumfluentibus ac vicinis partibus, imò ab universo corpore supervacanei humores confluunt: atquè ita agrè sanabile redditur ulcus.*

Quam

Quamquam communi scribentium præcepto] Docet auctor hujus vulneris chirurgiam, quæ ratio est Galeni, Aëtij, Pauli, Guidonis. Etenim sinus qui deorsum vergit; aut ad latus declinat, vel intrò fertur: si inquam illi situm dare non possis, quo liberè sanies effluat, nihil promovebis unquam, si-ve carnem generare, si-ve glutinare velis, nisi prius collectioni purulentæ effluxum molitus fueris, nempe factò, ut auctor docet, in imò sinus vulnere, vel tota cavitate dissecta. Verùm adnotandum est, non semper hanc chirurgiam locum habere: quando videlicet plaga in sinuoso ulcere fieri non possit, nec commodè disseccari: atqui tunc recurrendum est ad detergentia, ut Galeni exemplo docemur secundo ad Glauconem, quo loco melicrato utitur Galenus, nunc vino cum eo.

DE ULCERIBUS

capitis quæ aut ex tumore scirrhuso nascuntur, aut ex morbo gallico cum ossis corruptione.

CAP. VIII.

VLcera capitis, quæ maxima ex parte fiunt ex tumoribus scirrhusis morbi gallici causa subortis, super ipsum pericranium consistunt: cui quoniam est nervosum, & minij sensus, & cum dura
me-

meny
perm
seu a
sentu
sus si
exter
tione
que c
apost
endu
ruptu
cilè c
asped
peric
enim
ipsum
temp
fieri c
oport
apost
dum
forma
lichin
subac
comp
suppe
tectu
ment
rosac
toqu
tio f